

Theologorum, et absolute de dilectione, sive imperfecta, sive imperfecta loqueretur. Tertio, quia videtur Concilium potius loqui de amore concupiscentiae, quam amicitiae Dei, ut patet ex connexione præcedentium verborum: *Ad considerandam Dei misericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi, propter Christum, propitum fore, illumque tanquam omnis justitiae fontem diligere incipiunt; non ergo agit de amore Dei propter se ipsum, sed propter spem de illo conceptam, et quia est totius justitiae fons, qui est amor concupiscentiae.* Quarto, Concilium ibi non agit de dispositione per veram contritionem; ergo neque de dilectione, seu charitate Dei super omnia. Antecedens patet primo ex illis verbis: *Ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod et detestationem;* illa enim particula aliquod, diminuens esse videatur, quod magis declarant subjuncta verba: *Hoc est per eam paenitentiam, quam ante baptismum agi oportet;* constat autem paenitentiam ante baptismum necessariam non esse contritionem, sed minus perfectam dispositionem sufficere. Et confirmari potest ex eo quod Concilium loquitur de justificatione, quæ fit per baptismum, ut patet ex cap. 7, ubi baptismum dicit esse causam instrumentalem hujus justificationis; dispositio autem ad baptismum non necessario est per amorem perfectum; ergo.

10. Verus Concilii sensus. — *Probatur primo.* — Secundo. — Tertio. — Quarto. — Quinto. — Canon 3 sess. 6 ejusdem Concilii obiter exponitur. — Sexta probatio. — Sed nihil minus haec interpretatio aliena est a mente Concilii; nam, licet probabile sit Concilium non limitasse, nec coarctasse doctrinam suam ad solam justificationem, quæ fit per dispositionem perfectam contritionis et dilectionis Dei super omnia, tamen certum etiam existimo, illam non exclusisse, sed comprehendisse potius, atque adeo doctrinam illam generaler esse ad omnem justificationem adulorum, sive fiat cum imperfecta dispositione, ope et efficacia alicujus sacramenti re ipsa suscepti, sive cum perfecta dispositione, absque reali susceptione sacramenti, et consequenter non loqui tantum de dilectione imperfecta, sed etiam de perfecta. *Quod probo primo,* quia per se incredibile est quod Concilium, tradens integrum et dogmaticam doctrinam de justificatione, omiserit illam quæ fit absque reali susceptione sacramenti, neque docuisse quænam dispositio et præpara-

tio ad illam adhibenda sit; sic enim diminutam doctrinam tradidisset. Secundo, quia alias illa doctrina de justificatione, et de dispositione ad illam, non esset communis ad justificationem quæ fiebat ante novam legem traditam, et sacramenta ejus instituta, et consequenter tota illa doctrina de gratia, et de justitia inhærente, non esset communis omni tempori, et in omni statu naturæ lapsæ, secundum communem justificationis rationem, quod nullus (ut arbitror) Catholicorum concedet. Quod si doctrina illa communis est, necesse est fateri, omnes illos actus eo capite numeratos, prout fuerunt necessarii et sufficietes ad remissionem peccati obtinendam ante sacramenta legis novæ, vel nunc etiam absque reali susceptione sacramenti, esse dispositiones ad remissionem peccati; certum est autem ad obtinendam hoc modo remissionem peccati, necessariam esse dilectionem charitatis, quam vocamus super omnia, quia sine charitate nihil prodesse potest, quantum est ex opere operantis, quæ est recepta Theologorum sententia, quam non obscure docuit idem Concilium, sess. 14, cap. 4, eamque latius tractabimus infra, tom. 4. Tertio, quia alias Concilium, illo cap. 6 et 7, doctrinam incertam, aut saltem minus certam tradidisset, omisisset autem certam; docet enim eam dispositionem, quam ibi describit, tallem esse ut ad eam statim justificatio et remissio peccati consequatur; hoc autem certum est, si sub illa dispositione dilectio charitatis et perfecta contineatur. Si autem sit sermo de sola dilectione imperfecta, est res adhuc incerta, etiam de illa justificatione, quæ per sacramentum fit; nam, si sit sermo de justificatione extra sacramentum, non solum incerta, sed etiam falsa est doctrina; quia ad illam dispositionem imperfectam non sequitur justificatio extra sacramentum. Utrumque autem est valde absurdum. Primum patet, quia, quamvis probabilis et verum sit, sacramentum, præcipue baptismi et paenitentiae, facere hominem ex attrito contritum, tamen adhuc hoc non est certum de fide, et consequenter neque est tam certum, quam est doctrina quam ibi tradit Concilium; ergo non est verisimile agere tantum de dilectione imperfecta, sed etiam de perfecta. *Quod probo secundum* patet, quia Concilium non dicit: *Ad illam dispositionem justificatio consequitur, suscepto sacramento, sed simpliciter ait: Hanc dispositionem justificatio ipsa consequitur;* ergo necesse est hoc verum esse, etiam si sacramentum reipsa non suscipiat. Et sine

dubio maxime oportuit ut Concilium describeret et doceret dispositionem, quæ per se habet justificationem adjunctam. Quarto, si Concilium voluisse solam imperfectam dispositionem tradere, non oportuisset amorem inter illos actus numerare, nam illa dispositio per solam attritionem habetur, attrito autem nullum amorem requirit, etiam imperfectum; utrumque enim constat ex eodem Concilio Tridentino, sess. 14, cap. 4, ubi et hanc imperfectam dispositionem in attritione constituit, et distinguens duos modos attritionis, nullam mentionem facit amoris. Et hæc assertio magna ex parte dissolvit objectiones contrarias, ut videbimus. Quinto, ex verbis ipsius Concilii, nam imprimis verba illius capitinis optime et facile hunc sensum admittunt; quia dilectio Dei absolute dicta charitatis dilectionem significat, ut patet ex modo loquendi Scripturæ, Eccles. 2: *Qui timet Dominum, diligite illum, et illuminabuntur corda vestra;* et Joan. 14: *Qui diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diligit eum,* etc. Et deinde hoc amplius explicatur ab eodem Concilio statim can. 3 dicente: *Si quis dixerit, sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere aut paenitere posse, sicut oportet ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit.* Interrogo enim an in hac definitione loquatur Concilium de dilectione charitatis. Existimo certe neminem negaturum, alioquin ex vi hujus definitionis non esset de fide, ad dilectionem charitatis esse necessarium auxilium excitans et adjuvans; neque in tota illa doctrina sermo Concilii fuisset de illo actu, cum tamen sit omnium præcipuus, et de illo maxime sit certa illa doctrina; nam, quod ad dilectionem imperfectam sint absolute necessaria illa specialia auxilia, non est ita certum. Si autem ibi loquitur Concilium de dilectione perfecta charitatis, signum est de eadem fuuisse locutum in capite sexto, nam hic canon illi capiti respondet, et doctrinam ibi traditam in summam redigit et definit. Et in illo etiam canone aperte docet Concilium dilectionem Dei, de qua ibi loquitur, esse dispositionem ad justificationem, et remissionem peccati; hanc enim vim habet illa particula, *ut ei justificationis gratia conferatur;* illa enim dictio *ut,* habitudinem indicat unius ad alterum, quæ hic esse non potest, nisi dispositionis ad formam. Sexto, ex locis Scripturæ, quibus Concilium suam doctrinam confirmat; nam, post doctrinam tra-

ditam de dispositione necessaria ad justitiam, subdit: *De hac dispositione dictum est. Præparate corda vestra Domino;* ut omittam alia loca, quæ de aliis actibus adducit, testimonium hoc ultimum revera intelligi non potest, nisi de præparatione perfecta, quæ per se sine sacramento tunc posset justificare. De qua etiam intelligitur quod, cap. 5, idem Concilium adducit, ex Zach. 1, et Joel. 2: *Convertimini ad me, et ego convertar ad vos,* ut est per se manifestum, nam ibi promittit Deus gratiam suam et benevolentiam homini convertenti se ad ipsum, quæ tamen promissio non erat facta, nisi convertenti se perfectly per absolutam et efficacem dilectionem; hæc ergo est dispositio de qua Concilium ibi doctrinam tradere incipit, quam cap. 6 perficit.

11. *Solvuntur objectiones contra datam dispositionem.* — Neque contra hanc interpretationem quicquam obstant conjectura in contrarium adductæ. Primo enim verbum illud, *incipiunt,* non indicat imperfectionem essentialiem (ut ita dicam), seu inefficacem dilectionem, sed indicat initium temporis in quo peccator, ex non diligente Deum, fit diligens; potest autem in primo instanti, in quo incipit diligere Deum, efficaciter et super omnia diligere illum; hoc autem verbum magis positum videtur in actu dilectionis quam in actu fidei, spei et timoris de quibus Concilium locutum fuerat, quia illi necesse non est ut simpliciter incipient in instanti in quo homo justificatur, quia possunt tempore antecedere justificationem, dilectio autem tunc incipit, quia non potest tempore antecedere; ex quo potius licet colligere, sermonem esse de dilectione perfecta, quia imperfecta non necessario tunc incipit, sed potest tempore antecedere. Nec videri debet novum, quod charitas actualis essentialiter perfecta et efficax, vocetur incipiens, cum etiam status charitatis nondum satis projectæ, ac conjunctæ cum exercitio virtutum, et mortificatione passionum, soleat vocari charitas incipiens, seu incipientium, ut legitimus apud D. Thom. 2. 2, q. 24, art. 9.

12. Secundo, quamvis verbum illud, *diligere,* possit aliquo modo dici de dilectione imperfecta, tamen simpliciter et absolute prolatum potius perfectam significat, ut vidimus. Et Joan., 4 can., cap. 3, absolute ait: *Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres;* et cap. 4: *Omnis, qui diligit, ex Deo natus est;* et infra: *Qui diligit Deum, diligit et fratrem suum,* nam si

quis dixerit, quoniam diligo Deum, et fratrem suum oderit, mendax est; ergo proprie et simpliciter non dicitur diligere Deum, nisi qui efficaciter eum diligit vero et obedientiali amore; nam, qui ita non diligunt, solum secundum quid diligunt, de quibus scriptum est: Quid dicitis mihi: Domine, Domine, et non facitis quae dico. Sed, licet demus hoc verbum in illa doctrina Concilii non sumi cum tanto rigore, tamen neque etiam est cur in ea inopinatae sumatur, in qua solum significat dilectionem imperfectam; ergo, ut minimum, dicendum est de quacumque dilectione Concilium loqui, quae ad justificationem sufficienter disponat, sive in sacramento, sive extra illud.

13. Tertio, diligere Deum ut omnis justitiae fontem, non est diligere amore concupiscentiae, sed est diligere Deum, auctorem gratiae et omnium supernaturalium honorum, quomodo charitas diligit ipsum, etiamsi propter se ipsum maxime diligit, sicut naturalis amor diligit Deum ut creatorem, vel (ut ita dicamus) ut totius naturae fontem, quod non est amare illum amore concupiscentiae, sed naturali benevolentia, et propter eam bonitatem quam ut auctor naturae prae se fert; sic ergo diligere Deum ut totius justitiae fontem, non est diligere ex concupiscentia, sed ex supernaturali benevolentia, propter excellentem bonitatem quam Deus habet, ut auctor est supernaturalium honorum. Nec vero dicit Concilium hunc amorem pertinere ad spem, sed potius supponere spem, et post conceptam spem, per eam erigi hominem, et quasi sublevari ad diligendum Deum, utique propter se ipsum; nam amor concupiscentiae non sequitur proprie ex spe, sed ad illam potius supponitur; spes autem, quamvis per se et directe non sit principium amoris amicitiae, tamen allicit animum ad eum amorem; aliud est enim amare benefactorem, aliud vero amare ut benefaciat; hoc posterius est concupiscentiae, illud vero potest esse amicitiae aut benevolentiae, quam beneficium susceptum vel speratum conciliat.

14. Quarto, falsum est Concilium non agere de perfecta dispositione quae per contritionem esse potest, quidquid sit, an tractet de sola illa, quod nobis necessarium non est; nam quod dispositio perfecta non sit excludenda ab illa doctrina, satis est a nobis probatum. Quod autem Concilium dicat, *perodium aliquod et detestationem*, nullum argumentum est quod indicare voluerit imperfec-

15. *Summa totius argumenti.* — Ex his er-

tam detestationem, seu secundum quid. Sed, vel ille est usitatus modus loquendi, nullum continens mysterium, vel, ad summum, indicare voluit esse posse varios actus detestationis sufficientis, et aliquem illorum esse necessarium ad remissionem peccati obtinendam, praesertim quia, ut dixi, Concilium ibi non agit de sola justificatione per sacramentum susceptum vel in re, vel in voto, post promulgatum Evangelium, sed etiam sine sacramento (ut ante Evangelicam legem), ut cap. 4 ejusdem sessionis idem Concilium aperite declarat, et ideo indefinite dixit, *aliquid odium et detestationem*, quia non semper idem modus odii et detestationis in omni modo justificationis requiritur. Similiter nihil refert quod Concilium loquatur de poenitentia quam ante baptismum agere oportet; quia non tantum poenitentiam imperfectam, quae est per attritionem, sed etiam perfectam oportet ante baptismum agere; et certe D. Petrus, quem Concilium in testem adducit, quando Actor. 2 dicebat: *Poenitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum, non tantum ad imperfectam poenitentiam, sed simpliciter ad poenitentiam, et maxime ad perfectam*, auditores invitabat, haec enim est simpliciter praedicanda et persuadenda populo, etiam si minor sufficere possit; et ideo Concilium non dixit: Quam ante baptismum agere necesse est, sed *oportet*; quod verbum optime cedit in id quod est melius, et securius, ac certius; eo vel maxime quod Concilium non dicit, poenitentiam, quam in baptismo agere oportet, sed, *ante baptismum*, ut comprehendat etiam justificationem illam, quae ante baptismum in re susceptum, per veram ac perfectam poenitentiam obtineri potest; quia, ut dixi, non agit de sola justificatione per baptismum in re, sed etiam in voto. Neque contra hoc obstat quod, cap. 7, inter causas justificationis numeret baptismum, quia non est necesse ut sit talis causa quae in omni justificatione instrumentaliter operetur, sed quando applicari potest, ut debet, seu re ipsa applicatur. Et hoc ipsum significavit Concilium dicens: *Instrumentalis autem, sacramentum baptismi, quod est sacramentum fidei, sine qua nulli unquam contingit justificatio*. Ac si diceret, sine fide, utique per charitatem operante, nulli contingere justificationem, sine baptismo autem contingere; quia, licet sit instrumentum justificationis, satis est interdum quod per fidem vivam in voto habeatur.

go satis, ut arbitror, ostensum est, juxta doctrinam Concilii Tridentini negari non posse quin actus charitatis Dei, quem homo habet ex auxilio gratiae, cum primum homo convertitur a statu peccati ad statum justitiae, sit dispositio ad ipsam justitiam, quod etiam obiter testimonialis Scripturæ ab eodem Concilio adductis confirmatum est; et statim plura ex eadem Scriptura et Patribus affirmemus.

16. *Secunda probatio ex ratione.* — Secundo ratione ita declaratur; nam aliqua est dispositio perfecta, per quam potest homo preparari ad remissionem peccati, ita ut, illa posita, statim remissio fiat, etiam sine reali susceptione sacramenti; sed haec dispositio non est nisi quae includit actum dilectionis efficacis Dei; ergo hic etiam actus est dispositio ad talem remissionem. Major videtur omnino certa ex illis Scripturæ locis, in quibus peccatori vere poenitentiam agenti, et se ad Deum convertenti, remissio peccatorum promittitur, quæ in materia de poenitentia latius tractantur, et statim ea attingemus; estque hoc omnino necessarium, ut certa aliqua via ac lege possit homo remissionem peccati obtainere, si velit, etiam si sacramentum suscipere non possit; quia nec Deus remittit peccatum homini adulto sine illius libera cooperatione et consensu, neque etiam denegat remissionem peccati ei qui quod in se est facit cum divino auxilio, ut illam consequatur. Minor etiam est certa et communis doctrina Theologorum, qui, licet dubitent an interdum per accidens sufficiat dilectio virtualis inclusa in dolore de divina injuria, quæ talis est, tamen fere omnes convenient illum actum esse per se necessarium ad consummatam dispositionem, veramque contritionem, quam propterea definiunt esse dolorem de peccato propter Deum summe dilectum. Cui sanæ doctrinæ satis favet quam ex Concilio Tridentino hactenus declaravimus, et clarissima quam tradit idem Concilium, sess. 14, cap. 4, dicens, *contritionem aliquando esse charitate perfectam, et tunc hominem reconciliare Deo, antequam sacramentum suscipiat*. Et ratio est, tum quia cum peccatum mortale sit aversio a Deo, et quoddam virtuale odium ejus, et injuria quadam ratione infinita, non est dispositio sufficiens ad illius remissionem, nisi actus continens perfectam conversionem ad Deum, quae non fit nisi per efficacem dilectionem; et ideo in Scriptura non promittitur haec remissio, nisi ei qui se

totum in Deum convertit, et Deum diligit, Jo. 14, Joel. 2; et e contrario, qui non diligit, dicitur in morte manere, 1 Joan. 3, quia vera nondum facit, quod in se est, ut peccatum remissionem consequatur.

17. *Respondet.* — Ad hanc vero rationem responderi potest, verum quidem esse neminem consequi remissionem peccati mortalis, secluso sacramento, sine efficaci actu dilectionis Dei, per se loquendo, non tamen quia sit dispositio ad remissionem peccati, sed quia sit dispositio ad gratiam et habitualem justitiam, sine cuius infusione non remittitur mortale peccatum. Itaque, juxta hanc solutionem, distinctio fit inter infusionem justitiae et remissionem peccati mortalis, et ad illam dicitur dilectio esse dispositio, non vero ad hanc. Imo sunt qui distinguant inter justificationem et sanctificationem, et dicant dilectionem esse dispositionem ad justificationem, ad sanctificationem vero minime, sed esse potius formam sanctificantem. Justificatio enim proprie dicit rectitudinem animæ habitualem et permanentem, juxta doctrinam Aristotelis, libro quinto Ethic., capite sexto, et libro decimo, capite tertio; actus autem est propria dispositio ad habitum, et ideo etiam actus dilectionis est ultima dispositio ad habitualem justificationem. Sanctificatio autem non requirit habitualem rectitudinem, sed quacumque ratione mundetur anima a peccato, et pura coram Deo reddatur, sanctificari dicitur; potest autem per actum mundari a peccato, et consequenter sanctificari, et ideo ad neutrum horum actus dilectionis est propria dispositio, sed causa formalis, per se formaliter justificans, et mundans a culpa, non tamen justificans, quia adhuc superest habitualis justitia infundenda animæ, ad quam ille actus disponit.

18. *Instatur.* — *Sanctificatio et justificatio peccatoris idem sunt.* — Sed mirum est quod in re tam gravi sine cogente ratione vel auctoritate hujusmodi distinctiones multiplicentur, ad obscurandam potius quam illustrandam fidei doctrinam. Nam imprimis, quod attinet ad distinctionem de sanctificatione, et justificatione peccatoris, tam in sermone Concilii Tridentini, quam antiquorum Patrum et Theologorum, hæc duo idem sunt. Primum patet ex sess. 5, can. 1, ubi definit, *Adam, transgrediendo mandatum Dei, justitiam et sanctitatem, in qua constitutus fuerat, amisisse; in qua dicit, quasi in una et eadem, non in quibus, quasi in multis et distinctis.*

Et simili modo cap. 2 dicit, eam sanctitatem et justitiam, quam nobis Adam perdidit, Christum nobis recuperasse, factum nobis justitiam, sanctificationem et redemptionem, ad Corinth. 2. Et sess. 6, cap. 7, justificationem ait esse, non solam peccatorum remissionem, sed et sanctificationem, et renovationem interioris hominis, juxta id ad Corinth. 6 : *Hæc quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed justificati estis.* Præterea Basilius, lib. de Spiritu Sancto, cap. 16, ait, *non facere sanctum, nisi Spiritum Sanctum inhabitantem per gratiam corda nostra.* Augustinus etiam, ubicumque loquitur de vera sanctificatione hominis, non aliam agnoscit, nisi quæ fit per veram justitiam et inhabitantem gratiam; et e converso, remissionem peccati, sicut sanctificationem, ita et justificationem indifferenter appellat; sic lib. 3 Quæstionum super Levit., q. 84, distinguit sanctificationem visibilem ab invisibili: in hac posteriori dicit esse fructum omnium visibilium sacramentorum, et conferri per invisibilem Spiritus Sancti gratiam, per quam dicit esse sanctificatos homines, qui sancti sunt. Et idem sumitur ex eodem, lib. 2 de Peccat. mer. et remis., cap. 26, ubi varios sanctificationis modos distinguit; et eodem modo loquitur ubicumque agit de sanctificatione per baptismum et alia sacramenta; alii vero locis eamdem sanctificationem justificationem appellat; et specialiter epistola 120, de Gratia novi testamenti, cap. 20, justificare impium, ait nihil aliud esse, quam ex impi facere pium. Et idem sentit lib. 2 Contr. Julian., versus finem; et expressius in expositione inchoata epistolæ ad Rom., num. 22; est ergo aliena a sanctis Patribus illa distinctio. Ac denique, sicut datur justitia habitualis, ita et habitualis sanctitas; et per eam formalis remissio peccati, ut patet in parvulis, quos nemo negabit et mundari a peccato, et justificari, et sanctificari; et e converso, sicut datur sanctitas actualis, quæ nihil aliud est quam exercitium sanctorum actuum, vel etiam sanctificantum aliquo modo, ita etiam datur justitia actualis, quæ nihil aliud est quam exercitium justorum seu rectorum actuum, vel etiam sanctificantum aliquo modo; et sicut actus justitiae non facit hominem simpliciter justum, nisi illum reddat habitualiter justum, et permanenter rectum, ita neque actus sanctus sanctificat simpliciter hominem, nisi eum reddat habitualiter et permanenter sanctum, et ca-

rum Deo. Quod si, ut actus simpliciter sanctificare dicatur, satis est quod et peccatum expellat, et eam rectitudinem quam actualiter confert, realiter ac physice existens, moraliter relinquat, etiam si physice desinat esse, eadem ratione dicetur simpliciter sanctificare, eo quod justitiam actualem conferat, quæ transacto actu moraliter perseverat, etiam seclusis habitibus physicis. Nulla ergo est in præsenti distinctio illa de justificatione et sanctificatione; quare Augustinus, citatis locis, ita dicit, justificationem fieri per actus, sicut sanctificationem; et conc. 26 in Psalm. 118, ita distinguit justitiam actualem et habitualis, sicut sanctitatem, et sumitur ex D. Thom. 1. 2, q. 113, art. 2, ubi etiam dicit, justificationem importare motum ad justitiam, et in nobis fieri per remissionem peccati, et gratiae infusionem. Et eamdem doctrinam significavit Cajetan. 1. 2, q. 111, art. 2, ad confir. tertii argum., et latus Ruard., artic. 8, cont. Luther.; et Staplet., lib. 5 de Just., proleg. 2 et 3; et Bellarm., lib. 1 de Justif., cap. 1.

49. Illa ergo posteriori distinctione rejecta, juxta illam sententiam, fatendum est dari in nobis perfectam et ultimam dispositionem ad sanctificationem et sanctitatem, sicut datur ad justificationem et justitiam. Quod si dispositio illa ad sanctitatem habitualis est vera sanctitas, vereque sanctificat per se ipsam, etiam ut intelligitur antecedere habitualis sanctitatem, eadem ratione dicendum est esse veram justitiam, vereque justificare, ut ostensum est; ex quo ulterius sequitur, in illa sententia dispositionem hanc, de qua agimus, non esse dispositionem ad primam justitiam, seu ad primam sanctitatem, quia ante illam justitiam et sanctitatem habitualis, ad quam disponit, supponit in nobis alia prior sanctitas, veraque sanctificatio, quæ formaliter fit per ipsummet actum, qui est dispositio ad habitum; hoc autem est alienum a modo loquendi omnium Theologorum, parumque consentaneum doctrinæ Concilii Tridentini, ut ex dictis constare potest, et amplius constabit ex dicendis. Nam ulterius ex dictis sequitur, nos nunquam disponi ad gratiam justificationis, ut a Concilio Tridentino definitur, et a D. Thom. supra, et ab omnibus Theologis tractatur; consequens autem est contra idem Concilium, eundemque D. Thomam et ceteros Theologos. Sequela declaratur et probatur in hunc modum, nam juxta predictam doctrinam, noster actus solum est

dispositio ad infusionem habitualis justitiae, quæ supponit jam peccatum remissum per ipsum actum; ergo non est dispositio ad justificationem. Probatur consequentia, quia justificatio est translatio a statu peccati in statum gratiae, ut idem Concilium definit, eadem sess. 6, c. 4; sed dicta infusio habituum non est translatio a statu peccati ad statum gratiae, quia jam supponit peccatum remissum. Unde, solum est translatio a statu unius sanctitatis, scilicet, actualis, seu moralis, ad alium statum sanctitatis habitualis, ac physice permanentis; ergo revera non est dispositio ad justificationem impii, quæ remissionem peccatorum includit, ut idem Concilium docet, cap. 7.

20. *Contritio non est tantum dispositio ad infusionem habituum, sed etiam ad remissionem culpæ.* — *Expenditur locus Concilii Tridentini, sess. 6, c. 7.* — Ex quo ulterius infero, omnino falsum esse dicere, dispositionem perfectam, quæ actum dilectionis includit, non esse dispositionem ad remissionem peccati, sed ad solos habitus. Primo, quia plane pugnat cum doctrina Concilii Tridentini, quod d. cap. 7 sic inquit: *Hanc dispositionem justificatio ipsa consequitur, quæ non est sola peccatorum remissio, sed sanctificatio, et renovatione interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiae et donorum, unde homo ex injusto fit justus, et ex inimico amicus.* Ubi primo considerandum est quod Concilium ait, justificationem includere remissionem peccatorum; ergo, quod est dispositio ad justificationem, necesse est etiam quod sit ad remissionem peccati; actus autem dilectionis est dispositio simpliciter ad justificationem, ut in principio ejusdem capituli docet Concilium, et in progressu ejus, cum dicit unicuique dari justitiam juxta ejus dispositionem, et cum justitia dari remissionem peccatorum: et can. 3, cum dicit per illos actus fidei, spei, dilectionis, et poenitentie, preparari hominem ut ei justificationis gratia conferatur. Et ita intellexerunt hanc doctrinam Concilii omnes moderni scriptores, ut patet ex Vega, lib. 6 in Trident., cap. 28, et lib. 7, cap. 24; Soto, lib. 2 de Natur. et grat., cap. 13 et sequentibus; Staplet., lib. 5 de Justit., proleg. 1; Bellarm., lib. 1 de Justific., c. 13, ut omittam esse hanc sententiam multo antiquiore et communem Theologorum, qui non distinxerunt unquam inter dispositionem ad justitiam, et ad remissionem peccati; et ubicumque tractant de poenitentia, illam ma-

xime requirunt ut detestationem peccati, poenitentiam autem perfectam dicunt includere dilectionem Dei super omnia.

21. *Alius ejusdem Concilii locus ex sess. 14, c. 4, diligenter exponitur.* — Unde secundo principaliter ad hoc probandum uti possumus alio testimonio ejusdem Concilii, sess. 14, cap. 4, ubi agens de contritione, dicit fuisse omni tempore necessarium ad impetrandam veniam peccatorum, et preparare hominem ad eorumdem remissionem; ergo contritic non est tantum dispositio ad habitualem gratiam vel justitiam, sed etiam ad remissionem peccati. Sed hic etiam dicere quisquam potest Concilium ibi loqui de contritione imperfecta, quæ est attritio, ut patet ex definitione quam præmittit: *Contritio est animi dolor et detestatio de peccato, cum proposito non peccandi de cætero.* Quæ tota definitio convenit attritioni. Sed si sit sensus Concilium agere in principio illius capituli definite ac præcise de dispositione imperfecta, aperte falsum est; si autem sit sensus Concilium ibi loqui indefinite de contritione in communi, verum quidem est; id tamen sufficit intentioni nostræ. Utrumque patet, quia inferius dividit Concilium illam contritionem in contritionem perfectam, quæ includit veram dilectionem, et in imperfectam, quæ attritio dicitur; ergo necesse est ut in principio de contritione in communi locutum fuerit; et ita definitio quam assignat utrique convenit, et neutrius propriam rationem declarat. Dices: esto ita sit, quomodo hinc inferri potest, id quod postea subdit Concilium, scilicet contritionem præparare ad remissionem peccatorum, verificari de contritione perfecta, et de dilectione quam includit? nam quod generi attribuitur, satis est quod de una specie verificetur. Respondetur, multis modis id manifeste colligi. Primum, ex tenore verborum quibus id docet Concilium, dicens: *Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius;* nam ante legem novam contritio necessaria ad remissionem peccatorum obtainendam, fuit contritio perfecta, et ex vero amore Dei profecta; attritio vero nec sufficiens fuit, ut est certissimum, nec, per se loquendo, erat necessaria, nam poterat homo post recogitationem peccatorum statim elicere perfectam contritionem, quæ esset sufficiens, etiam si attritio non precessisset; et etiam nunc id verum est, alias non posset homo subito justificari. Ergo non possunt verba illa Concilii verifica-